

РЕЦЕНЗІЇ

Бойко Анжела Іванівна – доктор філософських наук, доцент, завідувач кафедри філософії Черкаського державного бізнес-коледжу

**Рецензія на монографію Пальчинської Мар'яни Вікторівни
«ВІРТУАЛЬНИЙ ПРОСТІР В УМОВАХ
СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ»**

Монографія, яка рецензується, є досить актуальним дослідженням, оскільки у ній висвітлюється основні напрями перетворень соціальних сфер під впливом віртуального простору, що продукується глобальною мережею Інтернет. Його динамічний розвиток сприяв інтеграції віртуального та реального, що, у свою чергу, призвело до утворення процесів та явищ, які притаманні виключно віртуальному простору. Вони предстають у якості складного соціального феномену, який суттєво впливає на функціонування соціальної системи сучасного суспільства.

Особлива актуальність дослідження полягає у тому, що, по-перше, стрімкий перебіг глобалізаційних процесів у сучасному світі посилює значущість інформації та інфокомунікаційних технологій, які дозволяють максимально активізувати інформаційний обмін. Доступність цих технологій дає можливість окремому індивідові, соціальній групі та суспільству у цілому стати учасником глобального інформаційного простору. Впровадження інформаційних технологій призводить до інформатизації суспільства, що, в свою чергу, служить передумовою переходу світового співтовариства до якісно нової стадії суспільного розвитку, тобто – інформаційного суспільства.

По-друге, простір сучасного соціуму під впливом інформатизації та глобального поширення комп'ютерних мереж набув ще одного структурного елементу, а саме віртуального простору. У контексті соціально-філософської парадигми розгляд даної проблематики має фрагментарний характер.

По-третє, суспільство як соціальна система являє собою сферу взаємодії, стан якої визначається різними соціокультурними факторами і процесами. В умовах сучасного етапу цивілізаційного розвитку соціосфера конкретного суспільства детермінується техносферою та інфосферою, які обумовлюють соціокультурні трансформації кожного структурного рівня і продукують віртуальний простір. Характер соціального впливу в умовах становлення інформаційного суспільства обумовлений різними процесами, що впливають на соціальну взаємодію.

Монографія є структурованим дослідженням, логіка викладення матеріалу є чіткою. У першій главі розкривається поняття «соціокультурна трансформація» та той специфічний її прояв, який притаманний суспільству на сучасному етапі розвитку. Інтенсифікація трансформаційних процесів, притаманних сучасному суспільству, стимулює подальший науковий інтерес до аналізу соціокультурних детермінант, на яких ґрунтується становлення такого типу суспільного устрою, як інформаційне суспільство.

У другій главі здійснюється теоретико-методологічний аналіз онтологічного базису віртуального простору, який передбачає тісну конвергенцію соціального та віртуального, що не зводяться один до одного, але в яких протікає соціальне і індивідуальне буття. Технологічно продукований віртуальний простір втрачає статус належної виключно сфері техногенних феноменів і стає т.з. «метафоричною реальністю», що дозволяє визначити контури подальших соціокультурних трансформацій.

Третя глава являє собою осмислення особливостей віртуального простору, у якій акцентується увага на його впливі на соціалізацію особистості та комунікації, яка розглядається у якості системо утворюючого критерію віртуального простору. Слід виокремити те, що у даному розділі для аналізу особливостей соціального простору та часу, а також його невід'ємного структурного елементу – простору віртуального, використана

концепція трансформаційного часу І. Валлерстайна.

У четвертій главі міститься розгляд віртуалізації як глобального процесу, у контексті якого формується віртуальний простір. Віртуалізація не тільки характеризує процес, що позначає збільшення ролі комп'ютерних та мультимедійних технологій, а також комп'ютерних мереж у життєдіяльності сучасного соціуму, але й включає в себе як аналогічну діяльність соціальних інститутів у віртуальному просторі, так і виникнення деяких видів діяльності, які не мають аналогів у соціальній реальності. В результаті виникає глобальний мережевий простір з особливими просторово-часовими характеристиками.

У п'ятій главі досліджено вплив віртуального простору на сучасне суспільство. Автором обґрунтовується висновок про те, що у сучасному суспільстві віртуальний простір є невід'ємним елементом соціокультурного простору, більш того, дозволяє змінити його, тобто стати інструментом соціального конструювання. Віртуальний простір істотно впливає на процес подальшого суспільного розвитку, будучи одним із чинників трансформацій його базових складових – культури, релігії, політики, економіки тощо. Змінюються механізми економічної і політичної діяльності, виникають нові форми реалізації релігійних і культурних потреб, що в кінцевому підсумку визначає перетворення суспільного та індивідуального буття.

Дуже вдало в монографії проаналізовано конструювання соціального простору на сучасному етапі суспільного розвитку, яке в умовах становлення інформаційного суспільства має свої особливості. Зараз відбувається стрімке формування знання суспільства, якому притаманні такі пов'язані між собою внутрішні фундаментальні риси, як безпрецедентне зростання інформаційної насиченості практично всіх сфер соціуму, перетворення інформаційної індустрії в саму динамічну і поліфункціональну сферу соціальної життєдіяльності, широке входження інформаційно-комунікативних технологій у систему соціальної взаємодії соціуму і людини, кардинальні зміни моделей соціальної організації внаслідок масового поширення мережевих структур тощо. *Інформація виступає як інтегративне відображення всього комплексу соціальної практики в різних структурах суспільного буття, що свідчить про відображення інформацією не тільки закономірностей розвитку соціуму, але так само і фундаментальних проблем, невирішеність яких обумовлює деяку стохастичність в орієнтації векторів суспільного розвитку.*

Віртуальний простір як соціальна технологія дозволяє коректувати проблемні моменти соціальної реальності. Тут у разі приклада можна навести віртуальні проекти, які спрямовані на вирішення актуальних соціальних проблем незахищених соціальних верств, задовольнити потреби яких на державному рівні неможливо внаслідок або неефективної соціальної політики, або недостатнім рівнем бюджетного фінансування.

Вищезазначене дозволяє стверджувати, що сьогодні виникає потреба у комплексному дослідженні та аналізі таких динамічних феноменів сучасності, як віртуальний простір, особливо у зв'язку із інтенсифікацією соціокультурних трансформацій сучасного суспільства, які воно спричиняє. Монографія рекомендується до друку.

Окороков Віктор Броніславович – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

**Рецензія на монографію Пальчинської Мар'яни Вікторівни
«ВІРТУАЛЬНИЙ ПРОСТІР В УМОВАХ
СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ»**

Науковий та практичний вимір даного дослідження має об'єктивний характер, оскільки сучасному соціуму притаманний стрімкий розвиток інфокомунікаційних технологій. Це сприяє формуванню особливого середовища, що здійснює значний вплив на існуючу систему соціальних відносин, а саме – віртуального простору.